

ÖZ

Çalışmamıza konu olan Türk dilbilgisi tarihi bakımından son derece önemli olan Kütahyalı Abdurrahman Fevzi Efendi'nin *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân* adlı eseri bir mukaddime, beş maksat ve bir hatimeden ibarettir. Abdurrahman Fevzi Efendi, konuları açıklarken *maksat* ana başlığını kullanmıştır. Maksatları *bablara*, babları da *nevlere*, *kısmalara*, *sınıflara* ayırmıştır. Eserin başında içindekiler kısmı, terimlerin açıklandığı kısım, yazar hakkında ve basıldığı yer hakkındaki bilgilerin verildiği bir bölüm vardır. Eserin sonunda da bir *doğru-yanlış cetveli* bulunmaktadır.

Çalışmamız önsöz, eserin günümüz Türkçesiyle kısmen çeviri niteliğindeki içeriği üzerine bir değerlendirmeyi de içine alan kapsamlı bir giriş, metin (s.51-61), metnin tıpkıbasımı, sonsöz, kaynakça ve kısaltmalardan şeklinde yapılmıştır. Girişte, kısaca Türk dilbilgisi tarihi içinde Abdurrahman Fevzi'nin ve *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân*'ın yeri, eserin tanıtımı, çalışmanın metodu ve eserin genel değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

Eser, Türk dilbilgisi tarihi içerisinde gerek içerik, gerekse dilbilgisi terimleri bakımından son derece önemlidir.

Anahtar kelimeler: dilbilgisi, Abdurrahman Fevzi, *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân*, Türk dilbilgisi tarihi, dilbilgisi terimleri, Türkçe öğretimi.

ABSTRACT

About our work with the Abdurrahman Fevzi of a preface to his book *Mikyasu'l-Lisân-Kıstasu'l Beyân*, consisting of five purpose and is a hatime. Importance of language teaching in Europe is by specifying how we should care about these issues told. Abdurrahman Fevzi subject heading used for the purpose of explaining. For the purpose of the section to sort parts, with part, divided in to classes. In the beginning of the text and purpose to be explained, sometimes under the name tevta prior knowledge is described in articles. Some of the contents of the beginning of the work, explained some of the terminology, the authors were given information about and press about the place is a part. At the and of the work is a true-false scale.

Our study preface, a comprehensive introduction, the works of contemporary Turkish language partially translated in the nature of the content on the assessment, the text(p. 51-61), grammatical terms directorie, dictionaries, and epilogue in the form were made. Brief introduction in the history of Turkish grammar, Abdurrahman Fevzi and *Mikyasu'l-Lisân-Kıstasu'l Beyân*, presentation of the work we do this work method, work evaluation and consists of a bibliography. Today we do not use dictionary words in the text covers.

Must work with in the content on Turkish grammar, both in terms of grammatical terms is extremely important.

Key words: grammar, Abdurrahman Fevzi, *Mikyasu'l Lisân-Kıstasu'l Beyân*, history of Turkish grammar, grammatical terms, Turkish education.

ÖN SÖZ

Türkçe öğrenimine ve öğretimine önem verildiği bir devirde yetişen Abdurrahman Fevzi Efendi Türk dilinin kurallarını anlatan *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân* adlı, üzerinde çalıştığımız eseri yazmıştır. Eseri, 1847'de yazmaya başlamış ve 1851'de bitirmiştir. Eser Türk dilbilgisi tarihi açısından son derece önemlidir. 1530'da Bergamalı Kadri'nin *Müyessiretü'l-Ulûm* adlı eserinden sonra, Türk dilinin Arapçanın gramerinden örneklerle de desteklenerek yazılmış olması sebebiyle son derece önem kazanmıştır. Çalışmamız *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân* adlı eserin 1299(1882)'da Meclis-i Maarifin izniyle İstanbul'da Mahmud Beg Matbaası'nda basılmış, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Osmanlıca Eserler Bölümünde, 29442 raf numarasıyla kayıtlı olan kopyası üzerinde yapılmıştır. 177 sayfa 17 bölümden oluşan bu eserin ilk 47 sayfası incelenmiştir. İnceleme, kapsamlı bir giriş, metnin Latin harflerine çevrilmesi (51.-61. Tıpkıbasım, sonsöz, kaynakça ve kısaltmalar şeklinde yapılmıştır. Giriş, bölümünde Türk dilbilgisi tarihi hakkında genel bilgi verildikten sonra Kütahyalı Abdurrahman Fevzi'nin hayatı, *Mikyasu'l-Lisân Kıstasu'l-Beyân*'ın içeriği, tanıtımı, eserin günümüz Türkçesiyle kısmen çeviri niteliğindeki içeriği üzerine bir değerlendirme şeklindedir.

Çalışmamızın Türk dilbilgisi tarihine önemli bir katkısı olacağı düşüncesindeyim. Bu çalışma sırasında beni yönlendiren, yardımlarını esirgemeyen, danışman hocam Doç. Dr. Esra Karabacak'a teşekkürlerimi sunarım.

Sadun Germeyan

Lefkoşa, Eylül 2013

İÇİNDEKİLER

Öz.....	iii
Ön Söz.....	v
Kısaltmalar.....	vii
Giriş.....	1
Metin.....	5
Tıpkıbasım.....	26
Son Söz.....	43
Kaynakça.....	44
Özgeçmiş.....	47

KISALTMALAR

ev. : Çeviren
hzl. : Hazırlayan